
Sprawozdania z wyjazdów zagranicznych

Biuletyn Polonistyczny 32/3-4 (114-115), 37-61

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA Z WYJAZDÓW ZAGRANICZNYCH

Sprawozdanie z udziału w konferencji w Nowym Sadzie (Jugosławia)
22-24 czerwca 1987

Uczestnicząc w konferencji pt. "Metrica et Poetica III" (oprócz Jugosłowian brali w niej udział koledzy z Bułgarii, Czechosłowacji, USA i Polski) wygłosiłam referat dotyczący roli elementów muzycznych i stylistycznych w strukturze wiersza polskich pieśni średniowiecznych ("Style, Melody and Meter in Polish Medieval Songs"). Wojwodzińska Akademia Nauk i Sztuk, która organizowała konferencję, zamierza wydać jej materiały w specjalnym tomie.

Prof. dr Lucylla Pszczołowska

Sprawozdanie z pobytu we Francji
1 grudnia 1987 - 29 stycznia 1988

W okresie od 1 grudnia 1987 do 29 stycznia 1988 r. przebywałam we Francji (Paryż) jako stażystka Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales. Prowadziłam badania i poszukiwania w dwóch bibliotekach: Bibliothèque Nationale oraz Bibliothèque de Maison des Sciences Sociales de l'Homme (Boulevard Raspail 54), gromadząc materiały do opracowywanych przeze mnie tematów dotyczących:

- 1) relacji dokumentarnych i literackich z podróży romantyków oraz "grand tour" europejskiej;
- 2) związków między podróżopisarstwem a powieścią i poezją doby romantyzmu;
- 3) powieści popularnej pierw-

szej połowy XIX w. Równocześnie ponadplanowo (a zgodnie z potrzebami przygotowania bibliografii podmiotowej J. Słowackiego przez IBL) jako konsultant tegoż tomu bibliografii prowadziłam kwerendy dotyczące przekładów poezji Słowackiego na języki francuski, angielski i szwedzki.

Ponieważ zaplanowane tematy mają charakter szeroki, przeglądowy, a przyrost literatury naukowej, w tym opracowań teoretycznych i historycznoliterackich zarówno w języku francuskim, jak i angielskim w obu wymienionych bibliotekach bardzo licznie reprezentowane (w ciągu ostatnich lat kilkunastu) byłam w Paryżu 13 lat temu jest ogromny, dlatego mogłam wykonać jedynie część zaplanowanej pracy.

Dzięki przeprowadzonym kwerendom rozszerzyłam znacznie dokumentację materiałową dla tematu "podróżopisarstwo", ale również dla tematu dotyczącego powieści popularnej XIX w. tu zdołałam przeprowadzić jedynie orientacyjne kwerendy oraz część lektur tekstów powieściowych oryginalnych i opracowań. Zgromadziłam dużo informacji na temat teorii gatunku "opis podróży" ("voyage", "traveloqu") i gatunków powieściowych opartych na różnych formułach podróży. Uzyskałam materiały dotyczące typologii gatunków "podróżopisarstwa" oraz obrazujące rezultaty badawcze krytyki tematycznej i mitograficznej w obszarze badanych gatunków. Zapoznałam się m.in. z pracami teoretyków powieści, badaczy mitów i historyków "podróżopisarstwa" (R. Scholes, N. Frye, S. Chatman, S. Vierne, L. Cellier, J.P. Weber, H. Tuzet, B. Trousson, E. Knecht i in.) a skoncentrowanymi wokół zagadnienia relacji "story and discours", "novel" w "traveloqu", powieść i "podróż" a mity inicjacyjne, itp., oraz z niektórymi rezultatami badań tematycznych i pracami dotyczącymi bezpośrednio historii podróżopisarstwa (A.P. Adams,

J. i T. Curley, L.Ch. Batten, G. Rachet, P.F. Kirby, G. Dandurand, J.P. Stout, L. Tresoldi i in.).

Jednocześnie korzystając ze sposobności poznałam niektóre ważne opracowania historycznoliterackie dotyczące literatury preromantyzmu i romantyzmu (E. Guitton, M. Bodkin i in.). Dla uchwycenia stopnia i kierunku przekształceń i transformacji "rzeczywistości realnej" w opisach podróży przeprowadziłam także lektury wielu opracowań dotyczących historii, topografii, życia literackiego i społeczno-kulturalnego Paryża i Francji w XVIII i XIX w. (m.in. prace autorów: A. Faure, M. Guerrini, Ch. Simond, F. Trollope i wielu innych).

W toku wrywkowej tylko kwerendy odszukałam i sprawdziłam z autopsji kilkadziesiąt pozycji przekładów utworów Słowackiego na język francuski oraz sporządziłam (na podstawie katalogów i źródeł pośrednich) opisy dalszych kilkunastu nie notowanych przez H. Gacową, autorkę bibliografii przekładów (wyniki tej kwerendy wskazują na konieczność ponownej pełnej weryfikacji i uzupełnienie działu "Przekłady" w bibliografii Słowackiego, istnieją bowiem w tym dziale bardzo znaczne luki i braki).

Warunki pracy w bibliotekach paryskich były bardzo dobre, wszędzie spotykałam się z życzliwością i sprawnym funkcjonowaniem odpowiednich instytucji i służb naukowych, także pracownicy Stacji PAN w Paryżu okazywali mi życzliwość i pomoc w zorganizowaniu pobytu i pracy.

Przy okazji pragnę sformułować uwagę i sugestię, że byłoby z pożytkiem dla badaczy i z korzyścią dla toku prac, gdyby istniały szersze możliwości zamawiania i sporządzania kserokopii z zagwarantowaniem "remboursement", obecnie bowiem zarówno określenie

ilości stron, jak i zwrot kosztów mają, jak się wydaje, charakter "uprzejmościowy".

Doc. dr hab.

Janina Kamionka-Straszakowa

Sprawozdanie z wyjazdu naukowego do Szwecji

1 kwietnia - 30 maja 1988

W Szwecji przebywałam na dwumiesięcznym stypendium Królewskiej Szwedzkiej Akademii Literatury, Historii i Nauk Antycznych. Wyjazd związany był z tematyką przygotowywanej przeze mnie rozprawy habilitacyjnej, poświęconej myśli politycznej inteligencji polskiej lat dwudziestych XX w. Poszukiwania źródłowe miały na celu zebranie materiałów o charakterze komparatystycznym, pozwalających usytuować interesujące mnie kierunki w szerszej europejskiej panoramie.

Pracowałam głównie w sztokholmskich bibliotekach. Kwerendę archiwalną z racji krótkiego czasu pobytu, jak i marginalnej roli szwedzkiej myśli politycznej w dorobku ogólnoeuropejskim tego okresu uznałam za bezcelową.

Wykorzystałam niedostępną w Polsce literaturę zgromadzoną w Bibliotece Uniwersyteckiej, Bibliotece Sejmowej, a przede wszystkim w najbogatszej w zbiory Bibliotece Królewskiej. Tematycznie prace, z którymi się zapoznałam, dotyczyły głównie historii francuskiego, angielskiego i rosyjskiego liberalizmu, radykalizmu, dziejów inteligencji. Znacznie mniej znalazłam pozycji poświęconych analogicznym zagadnieniom w innych krajach, choć trzeba wymienić bardzo ciekawe prace, dotyczące Austro-Węgier, Finlandii,

Niemiec czy Szwecji. Wiele interesujących spostrzeżeń zawartych zostało też w dziełach noszących wybitnie przekrojowy charakter, koncentrujących uwagę na dziejach społeczeństw i dorobku myślowym początku wieku.

Lektury te z punktu widzenia potrzeb mojej habilitacji uważam za nadzwyczaj przydatne, nie tylko rozszerzające pole badawcze, ale też zmuszające do dokonania istotnych przewartościowań w dotychczasowych moich sądach.

Okres pobytu wykorzystałam również na naukę języka szwedzkiego i bliższe zapoznanie się z dorobkiem szwedzkiej historiografii, w tym dotyczącej badań nad myślą polityczną, historią prasy oraz masowego komunikowania. Nie tracę nadziei, iż ten kierunek poszukiwań, tak u nas zaniedbany, będę mogła jeszcze kontynuować.

Dr Daria Nałęcz

Sprawozdanie z udziału w konferencji w Moskwie

11-16 kwietnia 1988

Na zaproszenie Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR brałam udział w konferencji zorganizowanej przez ten Instytut w Moskwie w dn. 11-16 kwietnia 1988 r., poświęconej literaturze krajów socjalistycznych lat 70-ych i 80-ych. Przedstawiłam referat pt. "Literatura pamiętnikarska w Polsce", oraz kilkakrotnie zabierałam głos w dyskusji na temat wygłaszanych referatów i poruszonych w nich problemów (m.in. nowych zjawisk w literaturze polskiej i innych krajów w ostatnim 10-leciu, jej stosunku do tradycji).

Doc. dr hab. Ryszard Górski

Sprawozdanie z kwerendy przeprowadzonej w Archiwum C.C.R.
(Zmartwychwstańców) w Rzymie

7 maja - 6 czerwca 1988

Kwerendę przeprowadziłam dla potrzeb "Kroniki życia i twórczości Adama Mickiewicza. 1834-1840". Mickiewicz był wówczas w ścisłym kontakcie z grupą, z której wyrosło później zgromadzenie Zmartwychwstańców (Bogdan Jański, Hieronim Kajsiowicz, Piotr Semenenko, Józef Hube i inni). Celem kwerendy było przejrzenie papierów z lat 1834-1840. Najwięcej materiału przyniósł dziennik Jańskiego. Chociaż niektórzy badacze miewali do niego dostęp w różnych czasach, to okazało się, że robione przez nich wypisy były fragmentaryczne i wzmianki dotyczące bezpośrednio lub pośrednio Mickiewicza są o wiele liczniejsze niż przypuszczałam. Bardzo też interesujące okazały się listy Jańskiego, przechowywane w Archiwum C.C.R., często w formie brulionów, oraz listy innych członków grupy, włącznie listy do nich. Znalezione materiały pozwoliły na ustalenie czasu powstania "Historii Polskiej" Mickiewicza, przyniosły wiele danych o jego sytuacji materialnej, o roli, jaką odegrał wobec grupy Jańskiego, a szereg drobnych wzmianek pozwoliło uściślić i uzupełnić "Kronikę".

Ze względu na ograniczony czas musiałam trzymać się ściśle ram wyznaczonych przez opracowywane przeze mnie lata "Kroniki". Sygnalizuję jednak, że w Archiwum C.C.R. znajdują się bogate materiały dotyczące towarzyszczyzny, nie mówiąc już o ciekawych dla historyków zespołach archiwalnych, dotyczących dziejów sejmu na emigracji, Kościoła pod zaborami, Towarzystwa Naukowej Pomocy. Obecnie rzymskie Archiwum Zmartwychwstańców, które przez długie

lata było niemal niedostępne, jest otwarte dla badaczy niemal bez ograniczeń.

Dr Maria Dernałowicz

Sprawozdanie z podróży służbowej do Francji i Belgii

7-20 maja 1988

W czasie pobytu w Paryżu uczestniczyłam w konferencji polsko-francuskiej pt. "Literatura i instytucje", oraz wygłosiłam referat pt. "Les écoles des Jésuites et la formation de la culture du spectacle en Pologne aux XVI-XVII siècles". Poza tym kontynuowałam prace w Bibliothèque Mazarine nad relacjami z podróży po Polsce w XVI i XVII stuleciu.

Podczas pobytu w Brukseli (23 maja - 1 czerwca) nie mogłam wygłosić zaplanowanych i przygotowanych przeze mnie dwu wykładów na Wydziale Sławistyki, ponieważ prof. A. Van Cruyghtn zawiadomił mnie w ostatniej chwili, że egzaminy odbędą się w nieco wcześniejszym terminie, co nie pozwoliło mi na zorganizowanie wykładów. Korzystając z pobytu, pracowałam z tłumaczką nad przekładami artykułów do "Literary Studies in Poland", odbyłam kilka spotkań z prof. C. Backvisem w związku z przekładem na język polski jego artykułów przeznaczonych do edycji w PWN, pod moją redakcją. Przewadziłam też kwerendę w Bibliotece Royale w Brukseli.

Prof. dr Hanna Dziechcińska

Sprawozdanie z wyjazdu naukowego do Paryża

6-27 czerwca 1988

W Paryżu przebywałam na stypendium im. Stanisława Lema, przyznany przez Bibliotekę Polską w Paryżu. Stypendium przyznawane przez Towarzystwo Historyczno-Literackie nie wiąże się z obowiązkami wobec Biblioteki Polskiej w Paryżu. Nie korzystałam z jej zbiorów, gdyż interesowały mnie przede wszystkim najnowsze prace francuskie, angielskie i niemieckie, poświęcone literaturze XVIII i XX wieku. Ze strony Biblioteki Polskiej spotkałam się jednak z życzliwą pomocą - zaopatrzone mnie w list polecający do Bibliothèque Nationale. Ponieważ byłam po raz pierwszy w Paryżu, sporo czasu poświęciłam na zwiedzanie muzeów, co również uzupełnia edukację historyka literatury. Wybrałam się też do Wersalu - gdzie interesowały mnie ogrody Le Nôtre i wioska Marii Antoniny - bezpośrednio związane z problematyką niedawno obronionej przeze mnie pracy doktorskiej. Odwiedziłam następujące biblioteki: Bibliothèque Nationale, Centre Pompidou i Bibliothèque du Louvre, gdzie zapoznałam się z następującymi pozycjami: C. Abastado "Mythes et rituels de l'écriture", Bruxelles 1979; M. Lassacher "Auf der Suche der Grossen Mutter", Frankfurt a M. 1987; J. Hooker "Poetry of Place", Manchester 1981; R. Pomeau "L'Europe des Lumières", Paris 1981; grupa prac dotyczących postaci księcia de Ligne, prace dotyczące Salvatora Rosy i Claude'a Lorrain w "The Burlington Magazine" 1973 nr 12; J. Murray "The English Vision", London 1982; M.R. Brownell "Alexander Pope and the Arts of Georgian England", Oxford 1978; E.W. Manwaring "Italian Landscape in Eighteenth Century England", New York 1965; R. Pauluson "Emblem and Expression", London 1979; L. Rey "Le Petit Trianon", Paris 1936; M.C. Battestin "The Provi-

dence of Wit", Oxford 1974; W.J. Hipple Jr "The Beautiful, the Sublime and the Picitresque", Illinois 1957. Niektóre pozycje z braku czasu musiałam potraktować pobieżnie.

Dr Anna Nasiłowska

Sprawozdanie z pobytu stypendialnego w Paryżu,
lipiec 1988

W Paryżu zbierałam brakujące w kraju materiały dotyczące związków twórczości Juliusza Słowackiego z teatrem francuskim w latach 1831-1832, potrzebne do pisanej przeze mnie monografii twórczości poety.

Wertowałam w bibliotekach francuskich (Bibliothèque Nationale, Bibliothèque de l'Arsenal) teatralia, głównie artykuły w czasopismach. Interesowały mnie nie tylko pisma artystyczne i literackie, lecz również dzienniki, ze względu na czytane stale przez Słowackiego recenzje teatralne. Dokładnie przejrzałam pod tym kątem - za okres od 1 września 1831 r. do końca grudnia 1832 r. - dzienniki "Le National" i "Journal des Debats", korzystałam z wielu innych gazet. Zgromadzone materiały uważam za bardzo interesujące, gdyż zapoznają nas z repertuarem problemów teatralnych, z jakimi Słowacki zetknął się w Paryżu u początków swej twórczości dramatopisarskiej. Zanim wykorzystam je w monografii, zamierzam podjąć związane z nimi refleksje w osobnej rozprawie, którą przygotowuję do druku na początku 1989 r.

Doc. dr hab. Alina Kowalczykowa

Sprawozdanie z udziału w Kongresie Sławistów w Sofii

14-22 września 1988

W dniach 14-22 IX 1988 r. brałam udział w Kongresie Sławistów w Sofii, odbywającym się co 5 lat zjeździe badaczy słowiańskich języków, literatur, historii i folkloru z całego świata.

W sekcji 1.5. "Rola języka starobułgarskiego w formowaniu i rozwoju innych słowiańskich języków" wygłosiłam referat pt. "Elementy starobułgarskie i cerkiewnosłowiańskie w polszczyźnie XVI wieku". Dla lepszego zrozumienia przez słuchaczy bułgarskich podałam na początku krótkie streszczenie referatu w ich języku. W czasie zaledwie 3-dniowej wystawy publikacji słowianoznawczych zdążyłam z książek zagranicznych zrobić notatki, które będą mi potrzebne w dalszych badaniach.

Zaproszona przez organizatorów wzięłam udział w posiedzeniu Międzynarodowego Komitetu Onomastycznego (jestem członkiem Polskiej Komisji Onomastycznej), oraz w sesji ku czci wybitnego leksykografa I.I. Srezniewskiego, odbywającej się w Domu Radzieckiej Nauki i Kultury w Sofii, gdzie uczestnicy przedstawili stan badań nad różnymi gałęziami sławistyki w ZSRR.

Kongres był również okazją do poznania sławistów zagranicznych, których prace cytuje się, oraz do wymiany poglądów na przyszłe, warte opracowania, zagadnienia badawcze.

Prof. dr Maria Karpluk

Sprawozdanie z pobytu stypendialnego w ZSRR

14 września - 20 października 1988

Podczas pobytu stypendialnego w Leningradzie zbierałem materiały do pracy na temat systemu prasowego w Królestwie Polskim i tygodników publicystycznych z przełomu XIX i XX wieku. Przeprowadziłem kwerendę w dziale czasopism Biblioteki im. Sałtykowa-Szczedrina oraz w zespole Głównego Zarządu Prasy w Centralnym Archiwum Historycznym.

Dr Marek Tobera

Sprawozdanie z pobytu naukowego we Lwowie

19 września - 2 października 1988

We Lwowie pracowałam nad komentarzem do edycji listów Karola Irzykowskiego. W Lwowskiej Naukowej Bibliotece im. W. Stefanyka opracowałam roczniki czasopism, m.in. "Kurier Lwowski", "Prze-glądu", "Die Waage", oraz rękopisy w zbiorach Ostapa Ortwin.

Dr Barbara Winkiel

Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Getyngi

27 września - 1 października 1988

W Getyndze przebywałem na zaproszenie Seminarium Filologii Słowiańskiej (Seminar für Slavische Philologie) tamtejszego Uniwer-

sytetu, gdzie na Siódmym Kolokwium Polonistycznym (7. Göttinger Polonisten Kolloquium) wygłosiłem dwa wykłady: "Językowe problemy polskiego Oświecenia"; "Znaczenie reformacji dla rozwoju języka polskiego".

Kurs jest organizowany od kilku lat dla wszystkich sławistów studiujących w RFN, a także i w Austrii. Na wykłady - poza studentami - przychodzą także pracownicy Seminarium.

Zapoznałem się też z postępami prac nad słownikiem germanizmów w języku polskim, szczególnie z jego komputerowym opracowaniem.

Odbyłem kilka rozmów z pracownikami Seminarium na temat podejmowanych przez nich prac doktorskich.

Prof. dr Franciszek Peplowski

Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do Czechosłowacji

3-7 października 1988

W Czechosłowacji przebywałem na zaproszenie Słowackiej Akademii Nauk, gdzie wygłosiłem dwa referaty: "Dwa mity współczesnej powieści" (Słowacka Akademia Nauk w Bratysławie); "Fragment i całość w literaturze" (Fakultet Pedagogiczny w Nitrze¹).

Prof. dr Kazimierz Bartoszyński

Sprawozdanie z wyjazdu naukowego do Rzymu

3-31 października 1988

W czasie pobytu w Rzymie pracowałam w bibliotekach: Nazionale Casa Natense, Stacja Naukowa PAN, poszukując włoskich i częściowo francuskich relacji podróżniczych pisanych przez przybyłych do Polski w XVI i XVII stuleciu podróżnych z zachodu i południa Europy. Zgromadzony materiał w postaci wykonanych na miejscu fotokopii przeznaczony jest do przekładu na język polski i publikacji przygotowywanej wspólnie z prof. P. Marchesanim z Rzymu, pt. "Polska w oczach przybyszy z zachodu i południa Europy w XVI i XVII wieku". Planowana praca została wykonana i zakończona.

Prof. dr Hanna Dziechcińska

Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do RFN

3-8 października 1988

W RFN, w czasie pobytu służbowego, wzięłam udział w sympozjum naukowym pt. "Świadkowie - świadectwa", poświęconym spuściźnie Janusza Korczaka. Sympozjum zorganizowane zostało przez Uniwersytet w Wuppertalu i Deutsche Korczak Gesellschaft. Uczestnikami byli członkowie ruchu korczakowskiego z Izraela, oraz innych krajów, byli wychowankowie i wychowawcy z Domu Sierot, a także badacze dorobku Korczaka - pedagodzy i historycy literatury. Obrady odbywały się w Rauischolzhausen, siedzibie wydziału rolnego uniwersytetu, położonej między Marburgiem a Giessen, 100 km od Frankfurtu n/Menem.

Spotkanie obejmowały wspomnienia i relacje żyjących jeszcze wychowanków i współpracowników Korczaka ("Świadkowie") oraz referaty badaczy pisarstwa Korczaka ("Świadectwa"). Obrady toczyły się w języku niemieckim i polskim (z tłumaczką).

W drugiej części sympozjum wygłosiłam referat przedstawiający problematykę badań nad twórczością Korczaka, doświadczenia z mojej własnej pracy oraz prowadzonych w IBL prac zespołowych nad edycją "Dzieł" Janusza Korczaka (we współpracy z Instytutem Badań Pedagogicznych). Referat spotkał się z bardzo żywym i pozytywnym przyjęciem.

Oprócz referatów i dyskusji, zorganizowano również wieczory literackie, dwie wystawy rysunków o tematyce żydowskiej, a ponadto wieczór piosenek przedwojennego poety i pieśniarza z Krakowa - Mordechaja Gebirtiga, w wykonaniu młodego niemieckiego muzyka, Manfreda Lemma.

W czasie sympozjum odbyło się również posiedzenie Zarządu Międzynarodowego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka oraz przyznano uroczystie nagrody Niemieckiego Towarzystwa Korczakowskiego za szczególne zasługi w ruchu korczakowskim: prof. Józefowi Boguszowi z Polski, Leonowi Harari z Izraela i Rafaelowi Scharfowi z Anglii.

Uczestnicy odbyli też jednodniową wycieczkę do Frankfurtu, w czasie której zwiedzili dom rodziny Goethego, wysłuchali odczytu Karla Dedeciusa, gościli w siedzibie Gminy Żydowskiej.

Sympozjum odbywało się w znakomitych warunkach i w niezwykle przyjaznej atmosferze. Jego dodatkową wartością były niezliczone rozmowy i dyskusje w kularach, owocujące kontaktami, bardzo cennymi dla przyszłych imprez i działań tego typu. Wygłoszone referaty mają ukazać się w oddzielnej publikacji.

Dr Hanna Kirchner

Sprawozdanie z wyjazdu służbowego na Węgry

11 października - 5 listopada 1988

Celem podróży było poszukiwanie materiałów dotyczących życia i twórczości Stanisława Herakliusza Lubomirskiego w zbiorach Archiwum Głównego X. Pijarów w Budapeszcie w związku z pracami moimi nad edycją dzieł poetyckich S.H. Lubomirskiego (t. 1 dzieł zebranych) oraz nad monografią jego twórczości poetyckiej. Kwerenda w Budapeszcie była następstwem wcześniejszego wyjazdu na Słowację (stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 1986 r.) i zebranych tam informacji na temat zbiorów dawnego archiwum i biblioteki kolegium pijarskiego w Podolińcu na Spiszu.

W czasie pobytu w Budapeszcie (25 dni) zdołałem uzyskać pozwolenie na korzystanie ze zbiorów, mając jednak ograniczony do nich dostęp tylko trzy razy w tygodniu. W archiwum przechowywane są manuskrypty z archiwum podolinieckiego, nie ma tam natomiast rękopisów znajdujących się dawniej w bibliotece kolegium, które trzeba ostatecznie uznać za zaginione, co oznacza ogromną stratę dla kultury polskiej. Wraz z rękopisami kolegium przepadło też prawdopodobnie dzieło Lubomirskiego "O starożytnych dialektach języka polskiego".

Spero jednak interesującego materiału udało się odnaleźć w manuskryptach archiwum. Były to głównie materiały dotyczące kolegium i życia zakonnego. Wśród nich znajdują się, częściowo tylko znane, spisy uczniów kolegium w latach 1642-1786, jak i szereg innych dokumentów dotyczących szkolnictwa pijarskiego. Spośród 33 odnotowanych przeze mnie tomów na szczególną uwagę zasługuje niedostępny w Polsce rękopis zawierający "Historię polskiej prowincji pijarów" napisaną przez Michała Krausa, obejmującą lata 1642-1686.

Ze względu na autora, wyjątkowy charakter dzieła, jego szczególność, praca ta może mieć duże znaczenie jako dokument dotyczący zarówno dziejów szkolnictwa, życia naukowego i kultury literackiej drugiej połowy XVII w. Z informacji zanotowanych przez Krausa na uwagę zasługuje wzmianka o nieznanym dotąd fakcie kształcenia S.H. Lubomirskiego w pijarskim kolegium w Rzeszowie. Inny manuskrypt (sygn. 179 nr 71), powstały po 1725 r., zawiera niedostępny dziś gdzie indziej tekst Lubomirskiego pt. "Informacja ... o prawie Polski do Spisza". Odnalezienie tego przekazu należy uznać za niezwykle szczęśliwy traf, wzbogacający przygotowywany tom prozy tego autora. Szczegółowy wykaz materiałów znajdujących się w archiwum pijarskim, wraz z kserokopiami najbardziej interesujących dokumentów znajduje się w moim posiadaniu (ok. 50 stron odbitek).

Dr Adam Karpiński

Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do ZSRR
17-23 października 1988

W dniach 17-23 X 1988 r. przebywałem na konferencji naukowej w Mińsku, dotyczącej "Polsko-białoruskich stosunków kulturalnych w XIX i XX wieku", Wygłosiłem referat pt. "Polskie badania nad folklorem białoruskim w XIX i XX w." na posiedzeniu sekcji folkloru i etnografii, a także w drugim dniu konferencji przewodniczyłem obradom sesji, brałem udział w dyskusji i podsumowaniu wyników obrad.

Nadto odbyłem rozmowy z przedstawicielami Instytutu Sztuki, Etnografii i Folkloru Białoruskiej Akademii Nauk na temat dalszej

współpracy tej placówki z IBL PAN w latach 1989-1990, co ma doprowadzić do ożywienia kontaktów naukowych w tym czasie między tymi instytucjami.

Doc. dr hab. Ryszard Górski

Sprawozdanie z pobytu stypendialnego w Anglii

18 października - 17 listopada 1988

W Wielkiej Brytanii przebywałam na stypendium naukowym British Academy. Dwa tygodnie spędziłam w Londynie i dwa tygodnie - w Oksfordzie. Celem wyjazdu było zebranie materiałów do rozprawy poświęconej retoryce. Chodziło głównie o lekturę dawnych traktatów retorycznych, jak i o zapoznanie się z najnowszą literaturą naukową poświęconą temu zagadnieniu.

W czasie pobytu w Londynie pracowałam w kilku bibliotekach: w Bibliotece British Museum i w Bibliotece Uniwersytetu Londyńskiego, a przede wszystkim w Warburg Institute, którego praca badawcza i zbiory biblioteczne koncentrują się na problemach wiedzy o antyku i jego recepcji. Tutaj zebrałam zasadnicze informacje na temat współczesnej literatury, związanej z różnymi dyscyplinami naukowymi, które nawiązują do osiągnięć retoryki klasycznej. Do Instytutu zostałam wprowadzona przez jego dyrektora, prof. J.B. Trappa. Odbyłam z nim dwie rozmowy konsultacyjne na temat stanu badań nad retoryką w Wielkiej Brytanii i roli retoryki w Anglii w okresie Odrodzenia.

W Oksfordzie pracowałam w Taylor Institution Library (nad współczesną literaturą) i - przede wszystkim - w Bodleian Library,

gdzie skoncentrowałam się na kwerendzie i analizie traktatów z czasów od XV do XVIII w. z dziedziny retoryki, poetyki, dialektyki i teorii wychowania. Szukałam - oprócz włoskich i francuskich - dzieł głównie angielskich, rzadziej spotykanych w polskich zbiorach. Odbylałam też rozmowę konsultacyjną z prof. G. Stonem (Hertford College), interesującym się staropolszczyzną i zagadnieniami języka.

Zebrany materiał jest oczywiście wyrywkowy i niepełny. Miesięczny pobyt pozwolił mi jednak zorientować się najogólniej w kierunkach dominujących w badaniach nad retoryką.

Dr Anna Werpachowska

Sprawozdanie z pobytu naukowego w Czechosłowacji
19 października - 2 listopada 1988

Celem mojego wyjazdu do Pragi - w ramach wymiany z Czechosłowacką Akademią Nauk - były kwerendy w czasopismach czeskich i słowackich oraz w archiwach i bibliotekach, dotyczące materiałów związanych z Janem Kasproviczem (do prac: J. Kasprovicz, Bibliografia - do serii "Nowy Korbut" i edycja "Pism zebranych" J. Kasprovicza).

Pracowałam w następujących instytucjach: Statní knihovna ČSR, Knihovna Národního musea, Knihovna Ustavu pro Českou a Svetovou Literaturu, Archiv ČSAV. Skontrolowałam i uzupełniłam bibliografię czeskich kasproviczianów na podstawie "Bibliografii slavik", której kartoteka znajduje się w Ustave pro Českou a Svetovou Literaturu. Opisałam i opracowałam w notatkach ponad sto pozycji w ok.

25 czasopiśmie i wydawnictwach zbiorowych, nieosiągalnych w kraju. Są to głównie: "Národní Listy", "Prager Presse", "Venkov", "Archa", "Zvon", "Literární Listy", "Národní Republiká". Opisałem brakujące w zbiorach krajowych, wydanie czeskiego przekładu tomu Kasprowicza "O bohaterskim koniu i walącym się domu".

Na podstawie prasy czeskiej opracowałem w notatkach przebieg wizyty Kasprowicza w Pradze w maju 1918 r., na uroczystościach 50-lecia Narodního Divadla. Przywiozłem w odpisie (w czeskim tłumaczeniu, wobec braku oryginału) nieznaną dotąd tekst mowy Kasprowicza wygłoszony przy tejże okazji.

Zamówiłem w Archiwum ČSAV kserokopie listów Kasprowicza do Adolfa Černego.

Byłem gościem Ustavu pro Českou a Svetovou Literaturu ČSAV. Spotkałem się z życzliwością i pomocą.

Doc. dr hab. Roman Loth

Sprawozdanie z pobytu w Berlinie

31 października - 5 listopada 1988

Przebywając w Berlinie, w Zentralinstitut für Literatur und Kunstgeschichte (Akademie der Wissenschaften d. DDR) uczestniczyłam w posiedzeniu grupy roboczej Międzynarodowej Komisji Problemowej d/s Współpracy Naukowej Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych (MPK-IX). Posiedzenie poświęcone było dyskusji nad referatami opracowanymi w ramach tematu: "Losy cywilizacji we współczesnej literaturze światowej". Oprócz uczestnictwa w dyskusji nad całością opracowywanego tomu przedstawiłam własny referat pt.

"Formuły i »granice« humanizmu w powieściach Zofii Nałkowskiej na tle rozwoju prozy współczesnej" (wersja w jęz. rosyjskim), który został zaakceptowany do publikacji.

Doc. dr hab.

Janina Kamionka-Straszakowa

Sprawozdanie z wyjazdu stypendialnego do Paryża

1-30 listopada 1988

W czasie miesięcznego pobytu w Paryżu odbywałam staż naukowy w École des Hautes Études en Sciences Sociales w zakresie pragmatyki językoznawczej i poetyki. Korzystałam z dostępu do księgozbioru EHESS, obejmującego prace francusko- i angielskojęzyczne z zakresu interesującej mnie problematyki; kilka książek przeczytałam, parę dalszych przejrzałam, co dało mi lepszą orientację w rozwoju badań w latach 80-ych na Zachodzie. Szczególnie skupiłam się na opracowaniach zjawiska metafory, na jego modelowaniu w obrębie teorii kognitywnej; interesowały mnie też prace systematyzujące opis użycia języka i analizujące mechanizmy, które mogą wystąpić w tekście literackim. Przywiezione notatki, powielone studia i zakupione we Francji książki pozwolą mi korzystać z wyników stażu także w przyszłości.

Korzystając z bogatego programu seminariów i wykładów EHESS oraz innych uczelni paryskich uczestniczyłam w zajęciach z zakresu pragmatyki językoznawczej prowadzonych przez prof. O. Ducrota, prof. N. Ruweta oraz wysłuchałam wykładu gościnnego prof. N. Blocka (MIT) w École Polytechnique. Przeprowadziłam rozmowy konsulta-

cyjne z prof. T. Todorovem i prof. R. Zuberem (redaktorem czasopisma "Semantikos"). Rozmowy pozwoliły mi upewnić się co do celowości zainteresowania się pracami niektórych autorów francuskich i nawiązać kontakt naukowy, który może być przydatny w przyszłości.

Doc. dr hab. Teresa Dobrzyńska

Sprawozdanie z pobytu służbowego w Paryżu
1-30 listopada 1988

Podczas pobytu w Paryżu (stypendium École des Hautes Études en Sciences Sociales) przeprowadzałam kwerendy w bibliotekach: Bibl. EHESS, Bibl. Mazarine, Bibl. Nationale. Moje poszukiwania dotyczyły: 1) najnowszych publikacji światowych, głównie francuskich, z zakresu mediewistyki literackiej; 2) dawniejszych publikacji zagranicznych z tego zakresu, niedostępnych w bibliotekach krajowych.

Lektury moje objęły głównie najnowsze prace takich autorów, jak: J. Le Goff, P. Zumthor, Cl. Bremond, J.C. Schmitt. Interesowały mnie zwłaszcza następujące zagadnienia: problematyka wyobraźni średniowiecznej, oralności literatury tej epoki, tzw. po-
bożności popularnej oraz form literackich, jak hagiografia, exemplum, kazanie. Ogółem wykorzystałam ok. 30 pozycji (książek i artykułów), sporządzając z nich wyciągi lub częściowo kserokopie. Parę książek kupiłam.

Uczestniczyłam w seminarium prowadzonym przez J. Le Goffa nt. "Śmiechu w kulturze średniowiecza".

Kwerendy były przeprowadzane pod kątem przygotowywanej przeze mnie aktualnie książki "Średniowiecze - synteza uniwersytecka" oraz znajdującego się w moim planie naukowym kompendium "Literatura polskiego średniowiecza - zarys encyklopedyczny".

Prof. dr Teresa Michałowska

Sprawozdanie z pobytu w Berlinie

24-27 stycznia 1989

Konferencja "Internationales Editions-kolloquium Berlin 1989" zorganizowana przez Pracownię Tekstologii Centralnego Instytutu Historii Literatury Niemieckiej Akademii Nauk zgromadziła ok. 60 osób z NRD, RFN, Szwajcarii, Belgii, Francji, Węgier, Związku Radzieckiego i Polski. Głównym organizatorem był prof. dr Siegfried Scheibe. Dotyczyła następujących grup problemowych:

1. Utwór jako pojęcie edytorskie,
2. Tekst jako pojęcie edytorskie,
3. Podstawowe pojęcia i problemy tekstologii i edytorstwa naukowego (dyskusja nad przedstawioną próbą ich usystematyzowania i nad poszczególnymi definicjami).

Zapoznanie się z referatami oraz z przebiegiem dyskusji, a także nawiązane kontakty naukowe uważam za bardzo korzystne zarówno dla moich bezpośrednich prac edytorskich, jak i dla działalności dydaktycznej.

Doc. dr hab. Roman Loth

Sprawozdanie z pobytu służbowego w Moskwie
19-25 lutego 1989

W moskiewskim Instytucie Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR przeprowadziłem rozmowy z dyrektorem Instytutu, prof. B. Wołkowem i jego zastępcą, prof. W. Choriewem na temat dwustronnej współpracy naukowej między IBL PAN a ISiB AN ZSRR na lata 1989-1990 i przyszłą pięciolatkę. W ich wyniku został podpisany protokół o współpracy na lata 1989-1990, przewidujący określone działania organizacyjne i naukowe, a także ustalający poziom wymiany osobowej między w/w placówkami. Nadto poinformowałem kierownictwo ISiB AN ZSRR i grupę literaturoznawczą o działalności naukowej IBL PAN w ostatnich latach i jego planach na przyszłość.

Doc. dr hab. Ryszard Górski

Sprawozdanie z wyjazdu do Stanów Zjednoczonych
kwiecień - maj 1989

Przebywałam przede wszystkim w Cambridge, Mass., gdzie - zgodnie z planem - zajmowałam się porządkowaniem archiwum po zmarłym prawie rok temu profesorze katedry polonistyki na Uniwersytecie Harvarda, Wiktorze Weintraubie. Archiwum jest bogate, obejmuje dokumenty z lat 1942-1988, tzn. od czasu, gdy Wiktor Weintraub pracował w wydziale prasowym ambasady polskiej w Moskwie i Kujbyszewie, poprzez okres, w którym redagował pismo II Korpusu "W Drodze", lata pobytu w Londynie i współpracy z tamtejszą prasą polską, przede wszystkim "Wiadomościami", a także "Kulturą" paryską,

wreszcie lata wykładów na Uniwersytecie Harvarda, kiedy to Weintraub stał się czołowym reprezentantem polonistyki zagranicznej, jedną z wybitniejszych osobistości kultury polskiej w Stanach Zjednoczonych. Dział korespondencji w archiwum Weintrauba jest niezwykle obszerny, obejmuj dużą liczbę listów wybitnych pisarzy i uczonych polskich (Tuwim, Parnicki, Wierzyński, Miłosz, Lechoń, Julian Krzyżanowski, Herling-Grudziński). Kolejnymi działami, które można wyodrębnić, są: dokumentacja pracy uniwersyteckiej, dokumentacja nagrody Jurzykowskich (Weintraub był przewodniczącym jury tej nagrody), nagrody "Wiadomości" itp. Zachowała się bardzo bogata dokumentacja pisarstwa naukowego samego Weintrauba, rękopisy i maszynopisy przedstawiające kolejne redakcje jego prac. W tym dziale udało się wyodrębnić rzeczy dotąd nie publikowane, kwalifikujące się do wydania w planowanych książkach polskich lub angielskich. Do zestawionej już bibliografii prac Weintrauba można - na podstawie archiwum - wnieść uzupełnienia i korekty.

Na podstawie kwerendy archiwalnej uzupełniłam projekty dwóch tomów, które mają ukazać się w Polsce: wyboru pism Weintrauba w serii Biblioteki Filologii Polskiej (PWN) oraz tomu artykułów o pisarzach romantycznych.

Pobyt w Cambridge stał się okazją do odnowienia kontaktów z tamtejszymi slawistami, zwłaszcza z Harvard Ukrainian Research Institute, w którym omawiałam projekty bliższej współpracy z naszym Instytutem Badań Literackich.

Prof. dr Zofia Stefanowska

Sprawozdanie z pobytu służbowego w Moskwie

14-20 maja 1989

Podczas pobytu w Moskwie uczestniczyłem w posiedzeniu Biura MPK-9, działającej w ramach współpracy wielostronnej akademii nauk krajów socjalistycznych i zajmującej się problemem pt. "Prawidłowości rozwoju literatury światowej". Zostałem wydelegowany przez Wydział I Nauk Społecznych PAN jako zastępca przewodniczącego polskiej grupy roboczej, pełniący tę funkcję od 1 V 1989 r. Brałem udział w dyskusji dotyczącej zarówno spraw organizacyjnych (nowa struktura i styl pracy Biura MPK-9), jak i problemów merytorycznych (określenie problematyki badawczej na najbliższe lata oraz tematu kongresu literaturoznawczego, przewidzianego na I połowę 1991 r. w Moskwie). Zgłosiłem, jako temat, którym ma się zajmować polska grupa robocza weespół z przedstawicielami pozostałych instytutów: "Problemy metodologiczne współczesnego literaturoznawstwa". Temat, jak i inne przedstawione przeze mnie propozycje, został przyjęty przez Biuro MPK-9.

Doc. dr hab. Ryszard Górski